

Strana 1/Side 1

1. Arnošt Košťál

VANDROVALI HUDCI

Balada pro soprán, klarinet, violu a klavír 9 : 41

THE WANDERING MUSIC-MAKERS

Ballad for soprano, clarinet, viola and piano

Brigita Šulcová — zpěv/soprano

Jiří Štengl — klarinet/clarinet

Karel Doležal — viola/viola

Jiří Holeňa — klavír/piano

2. Jiří F. Novák

JEDENÁCT MINIATUR

pro dva lesní rohy a violu op. 109

ELEVEN MINIATURES

for two French horns and viola, Op. 109

- | | |
|------------------------------|--------|
| 1. Andante | 1 : 08 |
| 2. Moderato (Ciaccona breve) | 1 : 13 |
| 3. Vivace (Scherzino) | 0 : 59 |
| 4. Moderato | 2 : 28 |
| 5. Animato | 0 : 56 |
| 6. (Scherzino) Presto | 0 : 35 |
| 7. (Canone) Moderato | 0 : 56 |
| 8. Allegro | 0 : 32 |
| 9. Andantino | 1 : 55 |
| 10. Allegro risoluto | 1 : 11 |
| 11. (Tarantella) Presto | 0 : 44 |

Zdeněk Tylšar — corno I./1st horn

Bedřich Tylšar — corno II./2nd horn

Karel Špelina — viola/viola

Strana 2/Side 2

3. Arnošt Košťál

KOSMICKÉ NOKTURNO

pro klavír a smyčcový orchestr 7 : 28

COSMIC NOCTURNO

for piano and string orchestra

Jindřiška Kramperová — klavír/piano

Musici de Praga, řídí Josef Hrnčíř

Musici de Praga under Josef Hrnčíř

4. Miroslav Hlaváč

ELEGIKON

Symfonieta pro klavír, dechové a bicí nástroje

Sinfonietta for piano, winds and percussion

- | | |
|------------------------|--------|
| 1. Protest | 4 : 07 |
| 2. Meditace/Meditation | 8 : 23 |
| 3. Postludium | 3 : 43 |

Jiří Holeňa — klavír/piano

Symfonický orchestr Čs. rozhlasu v Praze, řídí Vít Mická

Prague Radio Symphony Orchestra under Vít Mická

Převzatý snímek Čs. rozhlasu v Praze (1/1)

Czechoslovak Radio Prague Recording (1/1)

Nahráno/Recorded:

Dvořákova síň Domu umělců, Praha, 1978 (2/1)

The Dvořák Hall of the House of Artists, Prague, 1978

(2/1)

Smetanovo divadlo, Praha, 1978 (3/2)

The Smetana Theatre, Prague, 1978 (3/2)

Studio Čs. rozhlasu, Praha, 1978 (4/2)

Studio of the Czechoslovak Radio Prague, 1978 (4/2)

Hudební režie/Music Director: *Jaroslav Krček*

Jaroslav Smolka

Zvuková režie/Sound Engineer: *Tomáš Zikmund*

Miroslav Mareš

Proniknout do myšlenkového světa Arnošta Košťála (nar. 1920) a porozumět jeho hudební řeči, znamená uvědomit si, že se skladatel — počínaje studentskými lety na pražské konzervatoři, kde byl žákem Rudolfa Karla, Otakara Šina a Karla Janečka — systematicky zabýval hudebním folklórem, a to v rovině praktické, například jako dramaturg a umělecký vedoucí Státního souboru písní a tanečů, i teoretické jako vědecký pracovník Ústavu pro hudební vědu či lektor etnomuzikologie na AMU. Je pochopitelné, že tak intenzivní a dlouhodobý kontakt se specifickým hudebním materiálem nemohl zůstat bez vlivu na jeho tvůrčí profil, a to jak pokud jde o žánrové zaměření tvorby, tak pokud jde o formování výrazových prostředků.

Umělecká cesta Arnošta Košťála vede tedy od folklórních tanečních scének k závažným dílům scénickým, kantátovým, symfonickým i komorním, v nichž je lidový živel transformován do vyšší sémantické roviny a stává se prvkem dodávajícím hudbě charakteristické osobité zabarvení.

Přímo z oblasti lidové tvořivosti vyrůstá balada Vandrovali hudci pro soprán, klarinet, violu a klavír na slova lidové poezie. Po prvé byla provedena na 20. přehlídce nové tvorby ŠČSKU dne 26. března 1976 souborem Ars cameralis, pro který byla napsána. Ačkoliv v Sušilově sbírce moravských lidových písní převažují náměty chmurné a tragické, vybral si autor příběh se šťastným koncem a zpracoval jej formou komorní kantáty tak, že hudba úzce navazuje na bezprostřední invenci lidové slovesné předlohy. Necituje přímo žádný lidový nápěv, ale lidový živel je stále přítomen ve vzdálené stylizaci hudecké hry.

Ani druhá skladba Arnošta Košťála — Kosmické nokturno — nezapře svého tvůrce, i když inspirační motiv vyvěrá v tomto případě spíše z jeho občanské angažovanosti. Byla komponována k soutěži vypsané při příležitosti Mezinárodního roku ženy a získala v ní také vysoké ocenění. Zazněla na 21. přehlídce nové tvorby českých skladatelů 8. dubna 1977 v podání Jindry Kramperové a Symfonického orchestru Čs. rozhlasu za řízení Josefa Hrnčíře.

Tématu soutěže vyhověl skladatel tak, že si vybral jedinečný a dosud nezopakovaný příběh neobyčejné ženy ve výjimečné životní situaci. Jeho hudba vypráví o Valentíně Těřeškovové, která řídí na oběžné dráze kolem Země složité zařízení a proniká tak — doslova i obrazně — do sféry vyhrazené až dosud jen úzké vrstvě speciálně disponovaných a vycvičených mužů. „Nyní sedí na jejích místě žena,“ říká sám autor o své skladbě. „vykonává přesně svou práci, naslouchá neznámým zvukům a je oslňována fantastickými barevnými efekty vesmírného prostoru. Myslí jako muž, ale cítí jako žena. A když přijde čas na snění, tu se jí v myslí ozve jistě i hudba a je to hudba příjemná, nikoliv hrdinská, nýbrž jednoduše žensky zasněná.“

A taková je i hudba Arnošta Košťála. Jednovětá skladba je psána pro smyčcový orchestr a sólový klavír, jehož part je koncipován tak, že vytváří představu, jakoby se vznášel vysoko nad doprovázejícími hlasy smyčců, ale zároveň byl s nimi spjat tisícerými kontakty. Obecně sdělnou a přístupnou hudební řečí tak skladatel vyslovil podobenství o vítězném pronikání života za odvěké hranice naší existence.

Jiří František Novák (nar. 1913), v kompozici žák Jaroslava Řídkého, žije v paměti celé generace poválečných absolventů pražské konzervatoře jako vynikající pianista, pohotový doprovodce, ale zejména jako plodný a originální autor mnoha skladeb různé technické náročnosti, jimiž se cílevědomě snažil zaplnit mezery v koncertantní literatuře méně obvyklých dechových nástrojů.

Jedenáct miniatur pro dva lesní rohy a violu op. 109 je svým způsobem typické dílo pro celé umělecké zaměření svého tvůrce. Je to cyklus krátkých skladeb (nejkratší trvá 31 a nejdelší 148 sekund), v nichž jsou na malé ploše koncentrovány všechny charakteristické znaky jeho hudební řeči, v první řadě však umění výrazové zkratky. K tomu přistupuje melodická vynalézavost ve volných a britký vtíp v rychlých větách a v celém cyklu vytržebný smysl pro formální vyváženost a poučené zacházení se zvoleným nástrojovým aparátém, z něhož dokáže — přes jeho jednoduchost — vytěžit až překvapivé množství zvukových barev i jejich odstínů.

Skladba Elegikon Miroslava Hlaváče (nar. 1923) vzbudila hned při prvním provedení v Gottwaldově 20. ledna 1965, stejně jako o několik dní později v Praze, hluboký dojem nejen svou mimořádnou intenzitou emocionálního náboje, ale i neotřelou a výrazově funkční zvukovou barvitostí. Formálně má dílo (věnované památce Josefa Jelínka) nejblíže k sólovému koncertu, neboť klavír zde vystupuje

zřetelně do popředí a jeho part je vybaven i vděčnými virtuosními partiiemi. Není to však koncert v běžném slova smyslu, nýbrž v první řadě závažná symfonická skla v níž se klavír zapojuje do hudebního proudu jako jeho výrazová složka. Doprovázející orchestr je složen pouze z dechových a bicích nástrojů (mezi nimi hraje významnou úlohu xylofon), jejichž zvukových kvalit využívá autor k vytváření nevšedních barevných kombinací.

Skladba má tři části a také každá z nich má jasnou trojdílnou strukturu. Úvodní věta, nazvaná Protest, těží výrazově z kontrastu temperamentních krajních dílů s lyričnou částí střední se zaměřením na sólový lesní roh. Myšlenkově nejzávažnější je střední volná věta. Je to nenie a její smutná, meditativní hudba je jen uprostřed oživena rychlejším pohybem. Závěr tvoří rytmicky nepravidelně pulzující finale, tematicky spjaté s úvodní větou. Jeho střední díl přináší mohutnou gradaci v tocatovém pohybu a silně expresivní hudba vrací skladbu zpět do sféry životní aktivity a mužného odhodlání.

Arnošt Košťál (b. 1920) is a prominent Czech expert in both the theory and the practice of musical folklore. Košťál's long, systematic and profound work with folklore material has also influenced his composing, in terms of both the genres and the shaping of the means of expression.

The ballad The Wandering Music-Makers for soprano, clarinet, viola and piano, on folk verse, is clearly rooted in the realm of folk verse. Although tragic motifs prevail in the latter, the composer selected a text with a happy-en for his chamber cantata, which is perfectly attuned to the sources of invention of the folk text. While the author never quotes directly any folk tune, the folk element is present throughout in the remote stylization of fiddler-type playing. Košťál dedicated the work to the Ars cameralis ensemble, which gave it its first performance in Prague at the review of new works by Czech composers on 26th March 1976.

Arnošt Košťál's other work on this record — his Cosmic Nocturno — is rather the product of the composer's social commitment. Composed for a competition held on the occasion of the International Year of the Woman, it won high recognition there. The composer chose as his subject the story of Valentina Tereshkova, the first woman space flyer, who orbits the Earth, performing tasks which are usually entrusted exclusively to men. Nevertheless, even in such extreme conditions she is a woman, and her perception of the universe is definitely feminine. The composition for solo piano accompanied by string orchestra was first performed in Prague at the review of new works by Czech composers on 8 April 1977.

Jiří František Novák (b. 1913) taught for many years at Prague Conservatory and won a name there primarily as a prolific and original composer of many works for instrumental purposes, above all for less usual instruments. His Eleven miniatures for two French horns and viola, Op. 109, is typical in a way for the composer's approach. This cycle of short compositions is a suitable vehicle for his melodic inventiveness, sharp wit, and sophisticated handling of the score, in which he manages — despite the simple instrumental cast — to produce a surprising array of shades of sound.

Miroslav Hlaváč, originally a civil engineer, has long experimented with new approaches to composing and has achieved some impressive results. His Elegikon of 1965 is, in a sense, the climax and the synthesis of this creative period. In terms of form, it is much like a solo concerto, since the piano clearly dominates and its score abounds with rewarding virtuoso passages. Nevertheless, it is not a regular concerto, but primarily a profound symphonic fresco, in which the piano is integrated into the musical stream as an important element of expression. The accompanying orchestra consists only of winds and percussion instruments, but since the composer fashions their sound qualities into unusual sound combinations, his composition attracts not only with the remarkable intensity of its emotional charge, but also with its colourful instrumentation.

Cover © Milan Grygar, 1979

Sleevenote © Jaroslav Holeček, 1979

Panton, vydavatelství

Českého hudebního fondu,

Říční 12, 118 39 Praha 1